

С.В. СИДОРЕНКО (кандидат філософських наук, викладач кафедри суспільних дисциплін)

Запорізький державний медичний університет, Запоріжжя

E-mail: sv20_2011@mail.ru

ПОЛІТИЧНЕ ПРОТИСТОЯННЯ СТРАТЕГІЇ «ЗМІЦНЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА» В КРАЇНАХ АФРИКИ

В статті аналізується політичне протистояння стратегії «зміцнення громадянського суспільства» в країнах Африки. Вказується, що без ефективної держави, яка сприяє розвитку науки, освіти, економіки, політики і культури не може бути сильного і демократичного громадянського суспільства як в Україні, так у глобальному світі. Підкреслюється, що громадянське суспільство не включає в себе всі соціальні інститути суспільства, але тільки ті норми і організації, які висловлюють колективні інтереси. Розвивається ідея «арабської весни» та визначаються найбільш економічно та політично нестійкі країни Африки.

Ключові слова: глобальне управління, глобальне громадянське суспільство, мережева форма прийняття глобальних політичних рішень, стратегія «зміцнення громадянського суспільства», «арабська весна», «арабська зима».

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Не буде перебільшенням сказати, що проблема становлення та еволюції громадянського суспільства являється однією з актуальних тем в системі суспільно-гуманітарних наук. Інтерес до цієї проблематики зумовлений тим, що саме з пробудженням африканського континенту та розвитком громадянського суспільства пов'язані надії на укріплення демократичних основ життєдіяльності, становлення принципово нових відносин між суспільством і державою, досягнення іншого рівня взаємовідносин між різними соціальними стратами. Наявність розвинутого громадянського суспільства являється характерною рисою будь-якого правової демократичної держави. З 1989 р., разом з революцією у Східній Європі і розпадом Радянського Союзу, розпочалася розробка теорій «громадянської революції» і «відродження громадянського суспільства». На етапі постмодернізму у суспільних науках європейського та американського лівого крила були реабілітовані і в аналітичному, і в нормативному відношенні поняття «громадянин» і «громадянське суспільство». У політичній економії з утвердженням «державної автономії» громадянське суспільство набуло також і неекономічний смисл у теоріях корпоративізму, державного регулювання. У політології «громадянське суспільство» відокремилося перш за все від популярної концепції «базис-надбудова», відновивши свій політичний смисл у співвіднесеності з такими поняттями, як «народ», «клас», «споживач», «нація». Розпочалися політичні дискусії навколо поняття «громадянське суспільство», яке стало розглядатися у якості однієї з складових культури. Невіддільною від дискусій про

«громадянське суспільство» стала проблематика екології, фемінізму, етнічності, пов'язаних з появою нових громадянських рухів. Центральною проблемою досліджень поступово стає взаємозв'язок громадянського суспільства і демократії, а найважливішою передумовою і фактором формування політичної системи демократичного типу являється наявність у ній громадянського суспільства. Особливостями становлення сучасної теорії громадянського суспільства являються: 1) відхід від марксистсько-ленінського розуміння громадянського суспільства; 2) перехід від двохскладової до п'ятискладової моделі: а) держава; б) політичне суспільство; в) економіка; г) економічне суспільство; д) громадянське суспільство; 3) поява теорії глобального громадянського суспільства; 4) відновлення втраченої публічності і посилення процесів демократизації; 5) тенденція до створення асоціацій, багатополарність об'єднаних товариств; 6) аналіз суспільства без кореляції до теорій інтелектуальної еліти та утилітаризму; 7) аналіз громадянського суспільства як об'єданого за принципом симбіозу учасників. Отже, можна сказати, що визначення громадянського суспільства змінюється у відповідності з духом часу. Сучасні дослідження громадянського суспільства відбуваються невідривно від вивчення демократії, політичної системи, аналізу керівних партій та їх особливостей. Навіть в ісламських країнах та КНДР існують громадянські суспільства, проте їх відрізняють своєрідні форми. Серед дискусій про громадянське суспільство ХХІ століття стали обговорюватися такі проблеми, як: розмежування суспільного і приватного; збереження особливого простору всередині громадянського суспільства і сфері суспільних інтересів; громадянські свободи, що подолали межі інформаційних суспільних мереж; роль некомерційних та неурядових організацій.

В даному дослідженні ми хочемо прослідкувати розвиток громадянського суспільства на африканському континенті, який ще мало вивчений в соціально-філософській літературі. Слід відмітити, що строкатий Африканський континент лише умовно можна уявити єдиним геополітичним ареалом. Більшість вчених не визнають існування єдиної африканської цивілізації, за виключенням С.Хантінгтона, який до терміну «африканська цивілізація» додає термін у дужках («можлива цивілізація»). Тут поступово формується два великих геополітичних ареали: 1) субсахарська Африка (нижче Сахари) з можливим центром ЮАР; 2) північно-східна Африка, яка тяжіє до мусульманського світу. Цей цивілізаційний і геополітичний розкол привів до того, що ісламські угруповання фундаменталістської орієнтації у 1990-і рр. відверто стали на шлях екстремізму, проголосивши «священну війну» проти світських держав регіону – Алжиру, Єгипту, Судану. Проте конфліктогенність африканського континенту не вичерпується вище означеним розколом: на континенті загрозливими є складні міжетнічні відносини, що загрожують формуванню громадянського суспільства. В Африці проживає біля 50 націй і народностей, біля 3 тис. племен, державні кордони до сих пір умовні і часто

Сидоренко С.В., 2013

не мають нічого спільного з історичними ареалами проживання населення. Загальна кількість біженців на континенті в кінці ХХ ст. склала 7 млн. чол. у зв'язку з війнами в Судані, Руанді і Буруні. В політичному плані в сучасній Африці розвиваються переважно авторитарні режими, причинами яких є в основному племінна культура, низький рівень економічного життя, відсутність елементів громадянського суспільства, наявність сильних міжетнічних суперечностей.

Без ефективної держави, яка б сприяла розвитку науки, освіти, економіки, політики і культури, не може бути сильного і демократичного громадянського суспільства як в Україні, так у глобальному світі [1]. Зміцнення громадянського суспільства, в якому присутні традиційні і сучасні компоненти, є запорукою наукового, освітнього, соціально-економічного та політичного розвитку всесвітніх країн. Громадянське суспільство складається з установ та організацій, взаємодіючих між державою та громадянином. До того ж у сучасному світі спостерігається тенденція до об'єднання країн у глобальне громадянське суспільство з глобальним урядом. В даному контексті набуває актуальності концепція мережевої форми прийняття глобальних політичних рішень. Мережева форма прийняття глобальних політичних рішень реалізується через Раду Безпеки ООН, політичний комітет НАТО, керівництво Міжнародного валютного фонду та Всесвітній банк, уряди найсильніших держав – членів «Великої вісімки» та Китаю, Єврокомісію, Євросоюз, Інтерпол, різноманітні організації контролюючі та регулюючі, як МАГАТЕ, ВТО тощо. За словами науковця І.Льїна, політична боротьба в цих організаціях – це боротьба за ресурси, ринки впливу в умовах створення всесвітнього федеративного інституту влади. Прогнозується взаємодія всезагальної політичної структури на базі трьох гілок влади. Інститут глобального управління повинен вирішити перспективи глобальної взаємодії, і в подальшому, під час переходу до стійкого розвитку, не виключені впливи на кризові та негативні для людства циклічно-хвильові еволюційні процеси [6,с.8-10].

В глобальному світі велика увага приділяється роботі Світового банку, який передбачає активну роль громадянського суспільства у відновленні держави, щедро фінансуючи неурядові організації, він зміцнює громадянське суспільство та сприяє ефективному управлінню всіх сфер розвитку суспільства.

Мета статті – 1) проаналізувати стратегію «зміцнення громадянського суспільства» в країнах Африки; 2) виявити позитивні на негативні наслідки «арабської весни», причини політичного протистояння стратегії «зміцнення громадянського суспільства»; 3) визначити стратегію подолання політичної, економічної та культурної кризи в країнах Африки.

Обговорення проблеми. Стратегія «зміцнення громадянського суспільства» є елементом нової парадигми глобального управління світовими країнами. Вона, насамперед, є компонентом широкого підходу, спрямованого на реорганізацію держави, зміцнення наукового та культурного потенціалу, розширення сфери ринку та підвищення участі

Політичне протистояння стратегії «зміцнення громадянського суспільства» в країнах Африки

населення у забезпеченні основних суспільних благ. Ця нова парадигма розширює область планування розвитку гуманітарної сфери, соціальних інститутів і організацій далеко за межі звичайної проблеми економічного розвитку. Вона включає у себе громадські організації та розвиток правового, культурного поля, наукової стратегії, які приводять їх в компетенцію «змінних». Ця парадигма викликала поточний інтелектуальний інтерес у вивченні «громадянського суспільства» і як об'єкту, і як фактору суспільного розвитку. Актуальність вивчення громадянського суспільства мотивується науковими досягненнями, євро-американським проектом розвитку ринкових інститутів та неурядових ініціатив з метою перегляду функцій національної держави в Східній Європі і країнах третього світу. Ці політичні цілі додають колір до ідеологічної концепції громадянського суспільства, протиставляючи її державі як інституціональній базі розвитку. У теперішній час громадянське суспільство відрізняється від держави і визначається як сфера асоціацій (особливо громадських об'єднань), громадських рухів і форм суспільних зв'язків, що є посередником між економікою, державою і суспільством. У цьому сенсі громадянське суспільство є посередницькою структурою між суспільством і державою. Це не суспільство в цілому, а установи в ньому, головна функція яких полягає в організації людей та відносин з державою та сприяння розвитку освіти, науки, культури, політики, економіки. Слід ще раз підкреслити, що громадянське суспільство не включає в себе всі соціальні інститути суспільства, але тільки ті норми і організації, які висловлюють колективні інтереси.

Як розвивається ця парадигма в сучасному світі? В країнах арабського світу через велику прірву політичних потрясінь, протистоянь, збройних конфліктів тощо. Автор статті «Глобальне громадянське суспільство 2012: десять років «політики знизу», Марія Калдор, аналізує події, які пов'язані з новою хвилею глобальної мобілізації громадянського суспільства – Arab Awakening, які супроводжуються численними бунтами і повстаннями. Питання, яке хвилює глобальний світ. Чи є повстанці провісниками нового світового порядку? Який вимір має сучасне глобальне громадянське суспільство? Глобальне громадянське суспільство Марія Калдор описує як засіб, за допомогою якого люди беруть участь у державних справах, і через який вони підтримують виклики часу. Автор акцентує увагу на тому, що 1990-ті рр. були періодом консолідації рухів 1968 р. і до влади прийшло нове покоління, яке оголосило завершення холодної війни та фатально ослабило домінуючу ідеологію соціалізму та постколоніалізму. З 1989 р. відкрився новий простір для радикальної демократизації країн – створення неурядових організацій, пожвавлення соціально-економічного розвитку, інноваційного руху. Якщо робочий рух перетворився в національні інститути, то інші рухи зміцнилися в рамках збереження навколишнього середовища. Зміни, які відбулися, призвели до нової норми гуманітарної інтервенції – створення Міжнародного кримінального суду, заходів подолання кліматичних змін, боротьби зі СНІДом тощо. Згодом період 2000-

Сидоренко С.В., 2013

х років став періодом соціальної поляризації та війни з терором. Автор вказує, що мобілізації 2011р. означають абсолютно нове явище, яке ще занадто рано інтерпретувати, тому відбувається *globalisation generation*. Сучасне покоління – діти Інтернету, для яких він є не тільки засобом спілкування та участі або простором для дискусій та обміну в області науки, освіти, це набір засобів, зобов'язань і структури, через які світ постійно оновлюється, це частина повсякденності, з глибокими наслідками для політичної культури. Це стало зворушливо очевидним на площі Tahrir, на вулицях сирійських міст. Глибокі політичні перетворення і величезні людські страждання в Сирії, коли мирні демократичні демонстранти і цивільні особи були знищені зброєю режиму з грубими порушеннями міжнародного права, прав людини і гуманітарного права, - є прямим наслідком кризи громадянського суспільства та нездатності держави, міжнародного співтовариства прийти до консенсусу шляхом дипломатії [10].

В даній ситуації необхідно звернутися до основних принципів міжнародного гуманітарного права: а) гуманізації збройних конфліктів; б) обмеженню воюючих сторін у методах і засобах ведення війни; в) міжнародно-правовому захисту жертв війни; г) охороні цивільних об'єктів і культурних цінностей; д) захисту інтересів нейтральних держав, дії військових з'єднань у підтримці громадянського порядку на основі поваги до прав людини [8, с.212]. Аналіз міжнародних актів дозволяє виділити основні положення принципу поваги до людини:

1) Визнання гідності, властивої всім членам людської родини, а також їх рівних і невід'ємних прав, що є основою волі, справедливості, загального миру;

2) Кожна держава зобов'язана сприяти шляхом спільних дій загальній повазі і дотриманню прав людини й основних свобод відповідно до статуту ООН;

3) Права людини повинні охоронятися владою закону, щоб забезпечити національний мир і правопорядок, не вдаватися до тиранії і гноблення;

4) Держава зобов'язана поважати і забезпечувати всім особам, які знаходяться в межах її юрисдикції права і свободи, визнані міжнародним правом, без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних та інших переконань, національного чи соціального походження;

5) Держава зобов'язана гарантувати будь-якій особі, права якої порушені, ефективні засоби правового захисту;

6) Держава зобов'язана забезпечити право людини знати свої права та реалізовувати їх [8, с.45]

Стратегія глобального управління та міжнародні громадянські організації закликають всі сторони конфлікту в Сирії: 1) негайно припинити бойові дії та забезпечити безперешкодний доступ до ООН та інших гуманітарних організацій для надання гуманітарної допомоги цивільному населенню; 2) звільнити всіх мирних активістів демократичного руху і

Політичне протистояння стратегії «зміцнення громадянського суспільства» в країнах Африки

цивільних осіб, які утримуються під вартою. Міжнародне співтовариство має виключно велику відповідальність у забезпеченні відновлення основних прав людини у Сирії з кінцевою метою сприяння демократичному правлінню в країні відповідно до побажань народу.

В сучасній науці виділяють наступні точки зору щодо подій в арабському світі: 1) безлад, військова боротьба, яка має внутрішню логіку; 2) системна криза важливого сегменту міжнародних відносин – моделі державного управління в арабському світі; 3) йде мова про «завантаження», перехід системи міжнародних відносин на новий глобальний рівень [5, с.8]. Л.Фітуні вважає, що «арабська весна», революційні події в арабському світі - це найвпливовіші зміни в історії регіону, які принесли суттєві зміни на глобальному рівні: 1) розширення міжнародних позицій політичного ісламу; 2) енергетичні «викиди» за межі регіонів; 3) виникнення нового вектору протистояння «НАТО - антиНАТО»; 4) вихід на авансцену нових акторів (Турція); 5) безпосереднє стимулювання масових рухів у Західній Європі та США. На регіональному рівні – це: 1) різке прискорення соціально-політичних процесів в Північній Африці та на Близькому Сході, 2) посилення регіональної нестабільності; 3) зміна політичних режимів, укріплення позицій політичного ісламу; 4) погіршення економічної ситуації. А. Ткаченко вважає, що внутрішніми причинами арабських революцій є відсутність «соціальних ліфтів», особливо серед молоді [3, с.50]. В світогляді мирного населення арабських країн відбулося розчарування в подальші позитивні зміни в країнах, недовіра до політиків. Зараз сформувалася точка зору, що «арабська весна» загострила політичні, економічні та культурні проблеми в країні та штовхнула до пошуків старої авторитарної моделі центральної влади [2, с.14]. Тому в даному контексті ми маємо справу з «арабською зимою». Про це говорять наступні економічні показники в Тунісі та Єгипті після «арабської весни»: різке зниження ВВП з 3% в 2010р. до -1% в 2011 (Туніс), від 5% до -3% (Єгипет), погіршення бізнес-клімату, негативні зміни у середньому класі [9, с.7]. В ситуації, що сформувалася, необхідно використати максимальні зусилля світової спільноти на подолання політичних протистоянь, негативних наслідків «арабської весни» та зміцнення громадянського суспільства в країнах Африки.

Створення простору для розвитку громадянського суспільства в північному регіоні Африки сприятимуть проекти Арабської мережі підтримки розвитку неурядових організацій, яка діє з 1999 р. в Бейруті та підтримує соціально-економічний та політичний розвиток 11 арабських країн. Політика організації спрямована на підвищення пропагандистської ролі громадянського суспільства, цінностей демократії і поваги до прав людини в регіоні, розвитку науки та освіти. Останній проект Арабської мережі підтримки розвитку неурядових організацій спрямований на зміцнення потенціалу організацій громадянського суспільства в трьох країнах з перехідною економікою: Єгипті, Тунісі та Лівії. Підтримка представлена наступними напрямками: 1) миротворче посередництво та

Сидоренко С.В., 2013

вирішення конфліктів у країнах, які борються з релігійними і культурними відмінностями; 2) пропаганда та лобіювання політики, яка вносить свій внесок у розвиток ефективної громадянської участі; 3) створення інституційних навичок для поліпшення управління і колективної продуктивності; 4) вдосконалення особистих навичок у керівництві, на адміністративних і кадрових рівнях. Чому проект є важливим для даного регіону? З появою народних повстань з'явилася гостра необхідність в наданні медикаментів та продуктів харчування в рамках триваючих конфліктів і розпаду економіки.

Після заворушень, які спалахнули в регіоні з кінця 2010 року, зростає необхідність у створенні громадянського суспільства для сприяння ефективності політичних, економічних і соціальних перетворень. Більше того, зараз багато проблем виникають на глобальному рівні, включаючи дискусію про розвиток і зміну парадигми з метою реалізації основних завдань, таких як подолання політичної неграмотності, нерівності, безробіття, соціальної ізоляції і вирішення питання сталого розвитку.

Однією з важливих організацій Федеративної Республіки Нігерія є Nigerian Youth Climate Coalition – найбільша молодіжна організація країни. На думку голови організації Е.Екбаракбе, зміни клімату є найбільшою проблемою регіону, а молодь зіткнеться з безпрецедентними проблемами в результаті цього. Зміна клімату матиме серйозні негативні наслідки і для багатьох галузей розвитку в Африці і загрожує економіці та життю багатьох африканських країн. Ця організація розвиває напрямки виходу з кліматичної кризи шляхом інвестицій в наукові проекти та креативну молодь.

Назвемо деякі проблеми Федеративної Республіки Нігерія: 1) країна з монокультурною економікою, яка орієнтується на нафту. Національні компанії «Шелл», «Ексон-Мобіл», «Шеврон», «Аджип» є основними корпораціями, що рухають економіку країни; 2) розвиток сепаратистських рухів в країні; 3) міжрелігійні протистояння (Міжнародна правозахисна організація Human Rights Watch говорить про чисельні порушення прав людини в Нігерії після введенні в країні шариатських законів. Необхідний ісламо-християнський діалог; 4) СНІД, корупція, низька якість життя, безробіття тощо.

Проблема подолання безробіття є ще одним важливим невирішеним питанням для молодих людей в країнах Африки. Зелені робочі місця дають можливість вирішити це питання і багато молодих людей готові брати участь в розвитку зеленої економіки з метою зниження рівня безробіття і захисту матері-природи. Ще однією з небезпек є існування великого відсотку корупції, неграмотності, проблема освіти. Освіта може дати молодим людям знання та навички, які сприятимуть економічній і політичній стабільності.

Ще однією з важливих громадських організацій є South Sudan Law Society, що заснована в 1994 році у Судані та є членською організацією, яка виступає за верховенство права, належного управління та поваги до прав людини шляхом надання юридичної допомоги, розвитку наукових

Політичне протистояння стратегії «зміцнення громадянського суспільства» в країнах Африки

досліджень, моніторингу прав людини, правової освіти, лобіювання та захисту суспільства. У 2011 році після проголошення незалежності Південного Судану організація South Sudan Law Society встановила сім філій по всій країні.

Таким чином, в умовах африканських країн демократизація виявиться ілюзією, якщо в достатній мірі їй не вистачить соціальної енергії. Для цього необхідно перебудувати африканське суспільство з врахуванням соціополітичних і культурних традицій африканських суспільств. Стійкість демократичних перетворень пов'язана не тільки з економічним розвитком, але й з розвитком політичної культури і політичною активністю народу. В Африці демократичні принципи існування різних конфесій та етнічних груп законодавчо закріплені у багатьох конституціях африканських держав, на практиці вони ігноруються. В рамках релігійної і плеємінної свідомості релігійна чи етнічна еліта може володіти «особливими перевагами», мати «історичні переваги», підігріваючи при цьому ворожість і нетерпимість людей, що створює недостатньо розвинуті відносини для формування громадянського суспільства. Головною цінністю громадянського суспільства, яке цементує зміст діяльності всіх інституцій і структур, називають толерантність, а в якості принципів проголошують пріоритет фундаментальних прав і свобод людини і громадянина, визнання і рівний юридичний захист всіх форм власності, ідеологічну і політичну багатоманітність, багатопартійність, розподіл влади, розвиток всіх форм самоуправління, автономію університетів і професійних товариств, свободу віросповідання, незалежність ЗМІ від держави.

Як свідчить аналіз, «фундаменталістські» дискурсивні практики націоналістичних організацій спираються на стандартні «психологічні проблеми», пов'язані з негативними етностереотипами. Цілі технологій даних організацій локалізуються у просторі владних позицій провокацій етноконфліктів, і ні про яке громадянське суспільство тут не може бути й мови. По ступеню активності цілей дані технології можуть бути розглянуті у наступній послідовності: інформаційний вплив, символічні дії загрозливого характеру, «активізм» - акції, насилля і загрози, політичні та економічні вимоги націонал-радикалістського характеру. Діяльність організацій «фундаменталістського дискурсу» слід охарактеризувати як: 1) активну, «суб'єктивну» діяльність» 2) не обмежену етичними нормами суспільства, що використовує різні види насилля (від вербального до фізичного); 3) суперечливу платформу (артикульовані цілі про дотримання прав етнічних груп, що корелюються з політичними цілями); 4) соціальні технології, що вимагають спеціальної підготовки і знань (організація масових мітингів, маршів, провокацій, зіткнень), що носять відкрито-агресивний характер.

Згідно з нашою гіпотезою, громадянське суспільство – це поняття, під яким слід розуміти індивідуалізовану форму існування соціальності в її протиставленні політичному, фіксуючи певний рівень розвитку і міру зрілості суспільства в цілому, специфічну історичну форму чи стан.

Структурні елементи громадянського суспільства: «громадянськість», Сидоренко С.В., 2013

«громадянська участь», «громадянська культура особистості», «громадянська свідомість», «приватне життя», «приватні інтереси», «громадянська згода», «середній клас», «громадянський процес», «соціальний договір/контракт»,»; «самоуправління/автономія», «громадянський аттитюд», «громадянська маргинальність».

Громадянське життя в своїй основі являється: 1) неполітичним і недержавним; 2) соціальним; 3) приватноправовим; 4) активним; 5) індивідуалізованим.

Основними функціями громадянського суспільства виступають: 1) соціально-компенсаторська; 2) компенсаторсько-регенеруюча відтворення; 3) первинної соціалізації/ виховання; 4) солідарна; 5) комунікаційна; 6) безпосереднього життєзабезпечення; 7) громадянського правопорядку і судочинства; 8) соціального захисту, адаптації і захисту проти свавілля політичної влади; 9) індивідуалізації, конкуренції і співпраці.

Основні елементи/інститути системи громадянського суспільства: а) персоніфіковані відносини власності; б) соціальний договір/контракт; в) альтернативні НПО/громадянські організації і рухи, що існують поза державою (рівно, як і приватні фонди); г) незаангажовані державою/ЗМІ і комунікації; д) сім'я; ж) приватне життя громадян; з) церква/конфесія.

Певне, що з врахуванням статусів судівництва у системі взаємовідносин громадянського суспільства і політичної держави, хоча б представників правосуддя слід обирати мажоритарно. Взагалі парламентаризм, лоббізм, судова система і партії створюють «канали» взаємодії держави і громадянського суспільства.

Історичні типи, чи моделі взаємовідносин громадянського суспільства і політичної держави: 1) тоталітарний (загибель інституційної і структуральної іпостасей громадянського суспільства і поглинання його політичною державою, латентне і розрізнене існування окремих елементів громадянського суспільства); 2) перехідний (становлення громадянського суспільства структурально та інституційно; держава і громадянське суспільство існують відносно автономно на принципах легальності, лояльності і толерантності, що характеризується нестабільністю політичного режиму, окремі компоненти якого не мають достатньої соціальної бази); 3) демократичний (гетерогенні елементи громадянського суспільства створюють систему; правова держава підпорядковується своєму громадянському суспільству, зростає міра їх співпраці і кооперації).

Перехідна модель, у свою чергу, проходить три фази: 1) тоталітарно-авторитарна, чи посттоталітарна (створення умов для становлення передумов елементів громадянського суспільства); 2) авторитарна (держава створює юридичні умови для появи елементів громадянського суспільства, що розвиваються самостійно чи автономно); 3) авторитарно-демократична (гетерогенний розвиток інститутів громадянського суспільства до формування її власної структури).

Партії і громадянські рухи, рівно як і система політичного лоббізму і тиску являються основними каналами впливу сил громадянського

Політичне протистояння стратегії «зміцнення громадянського суспільства» в країнах Африки

суспільства на політико-державну владу, являючись як наслідком їх розвитку, так і структурними елементами одночасно. Проте в сучасній державно-організованій цивілізації для реалізації своїх програмних цілей та установок вони покликані виходити на політичну орбіту, стаючи партіями і рухами політичними. Тому особливості політичного процесу в регіонах визначають і їх специфіку («слабе громадянське суспільство-слабі партії»).

Поряд з партіями і парламентом лоббїзм являється одним з каналів впливу сил громадянського суспільства на державу і політичну владу. Практика лоббїзму свідчить, що даний феномен включає в себе наступні процеси: 1) легітимацію – визнання законності лоббїстської діяльності, формування правової бази її регулювання; 2) професіоналізацію – появу на ринку спеціалізованих фірм, що пропонують лоббїстські послуги, навчання у фірмах, що спеціалізуються на лоббїстській діяльності; 3) соціалізацію – органічне включення лоббїстської діяльності в соціальне життя; створення її позитивного іміджу у суспільстві.

Громадянська активність – це цінність і соціальна норма громадянського суспільства, що проявляється у праві всіх громадян бути різними: в забезпеченні стійкої гармонії між різними конфесіями, політичними, етнічними та іншими соціальними групами; в поважанні різноманітності різних світових культур, цивілізацій і народів, у готовності до розуміння і співпраці з людьми, що відрізняються по зовнішності, мові, переконанням, звичаям і віруванням.

Теорія громадянського суспільства визначає останнє як індивідуалізовану форму існування соціальності у її протиставленні політичному, фіксує певний рівень і міру зрілості суспільства в цілому, специфічну історичну форму, стан. Громадянське суспільство означає відносний результат історичного розвитку соціальності, відкриваючи можливість присвоєння особистістю всієї гамми суспільних відносин і являючись системою задоволення безпосередніх життєвих потреб та інтересів людини. Саме цим вимогам і не відповідає африканське громадянське суспільство.

Висновки

1. Науковці світу занепокоєні тим, що світ стикається з серйозними численними кризами в арабському регіоні від бідності до кліматичних змін. В той час як корпорації і надалі отримують величезний прибуток на основі моделей зростання. Перехід до стратегії «зміцнення громадянського суспільства» країн Африки як нової парадигми глобального уряду передбачає глибокі перетворення у фундаментальних цінностях і принципах організації суспільства та пропонує інші громадянські цінності, якість життя, людську солідарність і розширення глобального капіталу, екологічну безпеку. Небезпека виникає тому, що в країнах арабського світу відбувається політичне протистояння, «відвернення» від західних цінностей, які пропонують країни США та Західної Європи, в даних умовах виникає серйозне протистояння між новими демократичним та старими авторитарним режимами.

2. Криза політичної, культурної ідентичності призводить до серйозних змін в економіці, що викликають протиріччя в бізнес-кліматі, середньому класі, показниках ВВП. А це, в свою чергу, сприяє гальмуванню «стратегії зміцнення громадянського суспільства». В ситуації, що склалася, необхідно знаходити політичні компроміси, звертатися до принципу міжнародного гуманітарного права, підтримки миру та безпеки толерантності.

Список використаної літератури

1. Воронкова В.Г. Філософія гуманістичного менеджменту: (соціально-антропологічні виміри): [монографія] / В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2008.- 254 с.
2. Виноцкий Д.И. Египет: холодный экономический душ заливает жар «арабской весны» / Виноцкий Д.И. // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №3.- С.10-14.
3. Абрамова И.О. В центре внимания - «арабская весна» / И.О.Абрамова // Азия и Африка сегодня – 2012. - №4 – С.50.
4. Жужа Д.Ю., Д.С. Полулях. Политические аспекты глобального управления природными ресурсами / Жужа Д.Ю., Д.С.Полулях Вестник Московского университета.- 2012. - № 1. – С.78-82.
5. Зеленев Е.И. Смута, анархия, революция: арабская политическая культура на пути в будущее / Зеленев Е.И. // Азия и Африка сегодня – 2012. - №1. – С. 8-12.
6. Ильин. И.В. Формирование глобальных политических процессов и глобального управления / Ильин И.В. // Вест. Моск. Ун-та. Политические науки. – 2010. - №6. – С.3-14.
7. Kumar K. Global civil society / Kumar K. // European Journal of Sociology. – 2007. – Vol. 48. - №3. – P. 413-434.
8. Пронюк Н.В. Сучасне міжнародне право: Навчальний посібник./ Пронюк Н.В. – К.: КНТ, 2010. – 280с.
9. Фитуни Л., Солодовников В. Навстречу «арабской зиме» / Фитуни Л., Солодовников В. // Азия и Африка сегодня. – 2012.- №6. – С.2-9.
10. Електронний ресурс – режим доступу: <http://civicus.org>.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Voronkova V. Filosofiya humanistic management (socio-anthropological dimensions): [monograph] / V. Voronkova. - Zaporozhye, 2008. - 254 p.
2. Vinitskiy D. Egypt: Economic cold shower floods the heat of the "Arab Spring" / Vinitskiy D. // Asia and Africa today. - 2012. - № 3. - P.10-14.
3. Abramov Acting In the center of attention - the "Arab Spring" / I.O. Abramova // Asia and Africa today - 2012. - № 4 - P.50.
4. Susan D., D. Polulyakh. The political aspects of the global natural resource management / Susan D., D.S. Polulyah. Bulletin of Moscow University. - 2012. - № 1. - P.78-82.
5. Zelenev E. Smoot, anarchy, revolution: the Arab political culture in the way of the future / green EI // Asia and Africa today - 2012. - № 1. - P. 8-12.
6. Ilyin. I. The emergence of global political processes and global governance / Ilyin I. // Bulletin of Moscow University. Political science. - 2010. - № 6. - P.3-14.
7. Kumar K. Global civil society / Kumar K. // European Journal of Sociology. – 2007. – Vol. 48. - №3. – P. 413-434.
8. Pronyuk N.V. Contemporary international law: a manual. / Pronyuk N.V. – K, 2010. – 280 p.
9. Fituni L., V. Solodovnikov Towards the "Arab Winter" / Fituni L., V. Solodovnikov /

/ Asia and Africa today. - 2012. - № 6. – P.2-9.

10. E-Resource - Access mode: <http://civicus.org>.

С.В. СИДОРЕНКО (кандидат философских наук, преподаватель кафедры общественных дисциплин)

Запорожский государственный медицинский университет, Запорожье)

E-mail: sv20_2011@mail.ru Сид

ПОЛИТИЧЕСКОЕ ПРОТИВОСТОЯНИЕ СТРАТЕГИИ «УКРЕПЛЕНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА» В СТРАНАХ АФРИКИ

В статье анализируется политическое противостояние стратегии «укрепления гражданского общества» в странах Африки. Указывается, что без эффективного государства, которое способствует развитию науки, образованию, экономике, политики и культуры не может быть сильного и демократического гражданского общества как в Украине, так в глобальном мире. Подчеркивается, что гражданское общество не включает в себя все социальные институты общества, но только те нормы и организации, которые выражают коллективные интересы. Развивается идея «арабской весны» и определяются наиболее экономически и политически кризисные страны Африки.

Ключевые слова: глобальное управление, глобальное гражданское общество, сетевая форма принятия глобальных политических решений, стратегия «укрепления гражданского общества», «арабская весна», «арабская зима»

S.SIDORENKO

Zaporozhye State Medical University, Zaporozhye

E-mail: sv20_2011@mail.ru

POLITICAL CONFRONTATION STRATEGY OF "STRENGTHENING CIVIL SOCIETY" IN AFRICA

In the scientific article the political opposition strategy of "strengthening civil society" in Africa. It is claimed that without an effective state, which contributes to the development of science, education, economics, politics and culture, there can be a strong and democratic civil society in Ukraine, as in the globalized world. Strengthening civil society, in which there are the traditional and modern components is the key scientific, educational, socio-economic and political development of countries worldwide. Civil society consists of institutions and organizations interacting between the state and the citizen. Moreover, in today's world there is a tendency to unite countries in global civil society global government. It is noted that the strategy of "strengthening civil society" is part of a new paradigm of global governance world countries. It is, above all, is part of a broad approach aimed at restructuring the state, strengthening scientific and cultural potential, expansion of markets and increasing public participation in providing basic public goods. It includes non-governmental organizations and the development of legal and cultural fields, research strategies that bring them within the scope of "variables." Relevance of the study of civil society motivated by scientific advances, Euro-American project to develop market institutions and non-governmental initiatives to review the functions of the nation state in Eastern Europe and the Third World. These policy goals add color to the ideological concept of civil society, contrasting it with the state as the institutional basis of development. At present, civil society is different from the state and is defined as a sphere of associations (especially NGOs), social movements and forms of public relations, which is a mediator between the economy, state and society. In this sense, civil society is an intermediary structure between society and the state. It's not society as a whole and institutions in it, the main function of which is to organize people and relations with the state and the promotion of education, science, culture, politics and economics. It is emphasized that civil society does not include all the social institutions of society, but only those rules and organizations that express collective interests. We develop the idea of "Arab Spring" and

determined the most economically and politically unstable countries in Africa. The basic principles of international humanitarian law, the basic principles of respect for human rights. There are the following perspective on the events in the Arab world: 1) disorder military struggle that has an internal logic, 2) systemic crisis an important segment of international relations - a model government in the Arab world, and 3) refers to the "download", the transition of the international relations to a new global level. Go to the strategy of "strengthening civil society" in Africa as a new paradigm of global government involves profound changes in fundamental values and principles of social organization and offers other civic values, quality of life, human solidarity and the expansion of global capital, and environmental safety. The danger arises because the Arab world is a political confrontation, "distraction" of Western values that offer the country the United States and Western Europe, in these circumstances, there is a serious conflict between the new and old authoritarian to democratic regimes.

Key words: global governance, global civil society network form of global political decision-making strategy of "strengthening civil society", "Arab Spring", "Arab winter".

Стаття надійшла до редколегії 24.07.13

Прийнята до друку 29.07.13

Рецензент: к.ф.н., доц.Богуславська О.Г.